

KNNV-reis

6 - 10 november 2005

Lac du Der

KNNV-reis Lac du Der
6 - 10 november 2005

<i>inhoud</i>	kaart van het gebied en bezochte plaatsen	3
	programma en dagverslagen	
	zondag 6 november	4
	maandag 7 november	5
	dinsdag 8 november	6
	woensdag 9 november	8
	donderdag 10 november	8
	waarnemingen	9
	deelnemers	10

van de reisbegeleider

Hierboven enkele van de door professionele tellers vastgestelde 38700 Kraanvogels op 6 november, de eerste dag van onze reis. Een week later waren het er 'nog maar' 14042 (zie www.grus-grus.com).

Inderdaad waren de eerste dagen de beste, maar wat een gigantisch aantal en wat hebben wij er veel van kunnen waarnemen. Dankzij het meestal goede weer en het enthousiaste gezelschap, dat elke ochtend vrijwel voltallig aan de dijk stond.

Een heel prettige reis, die wat mij betreft nog wel eens zo mag.

Deelnemers, bedankt.

Martien Helmig

Zondag 6 november

programma Heenreis: Eindhoven, Luik, Arlon, Bar le Duc, Giffaumont, dijk Lac du Der

dagverslag

Jeanne

Op naar Lac du Der.

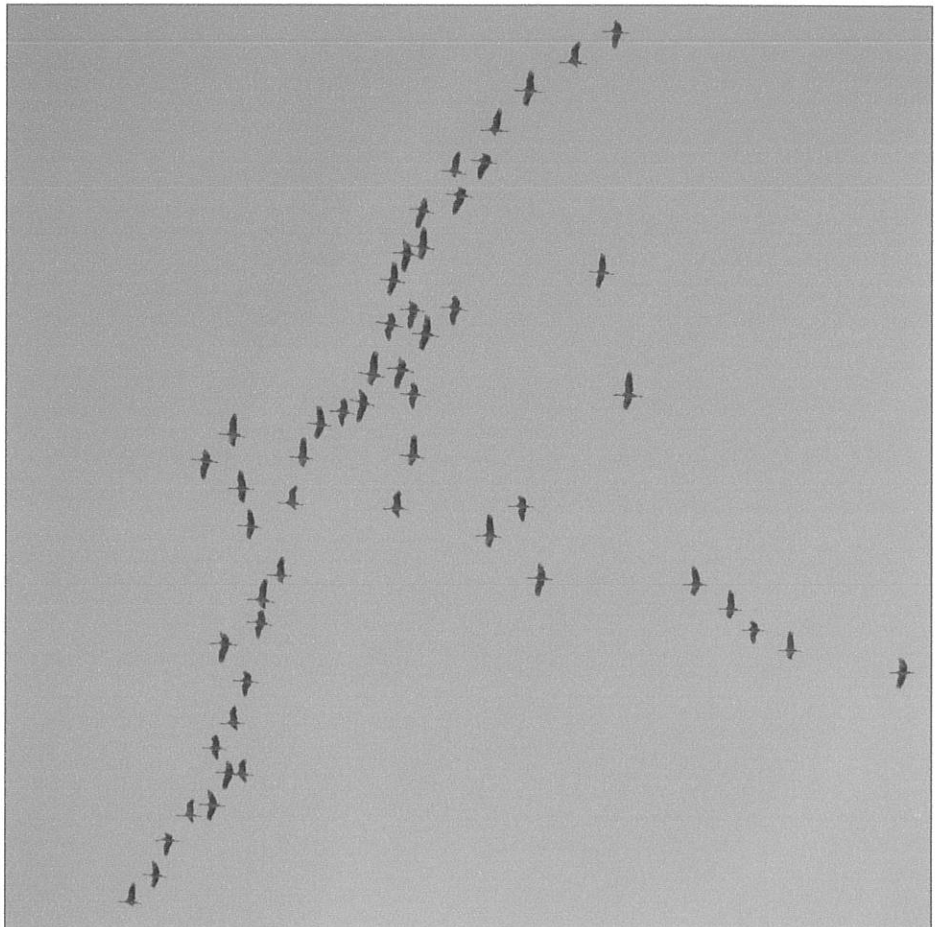
Precies om half tien vertrokken we vanaf station Eindhoven. Nel en ik waren de laatsten maar toch op tijd. Het busje waarin we zaten was best comfortabel (Mercedes). Het was mijn eerste kennismaking met de KNNV.

De eerste stop was aan de Ourthe in het dorpje Tilff nabij Luik. Iedere vogel, ook de wilde eend en knobbelzwaan, werd gedetermineerd. Na het koffiedrinken en plasjes doen weer verder. Onderweg mooie landschappen en herfstkleuren. Ook veel maretak. Erg mooi! Onderweg bij de tweede stop, midden in het boerenland, zagen we de Rode wouw. Wauw!

Om ca 4 uur waren we na een voorspoedige reis al bij ons hotel. Maar... hotel dicht. Om half zes pas open zo stond er aangeplakt. Nou dat was maar goed ook, anders hadden we de Kraanvogels toch wel grotendeels gemist, want gingen we toen meteen naar toe. Dat was dus een overweldigend schouwspel, honderden, nee duizenden van die vogels!

Om half zes weer naar het hotel en ja hoor, de deur was open. Even bijkomen en om 7 uur eten. Een viergangen diner. Romige soep, eend en paddestoelen of vegetarisch (witte bonen in tomatensaus). Heel verse kaas daarna en appelgebak met caramelsaus toe, mmm. Na het eten waren er zowaar nog mensen die een wandelingetje naar de dijk gingen maken. Nou ik bv niet. Lekker op m'n bed gaan liggen.

Kraanvogels
avontrek 6 november

Maandag 7 november

programma Dijk Lac du Der, Puellefontier, Étang de la Horre, Lentilles, Ferme aux Grus

dagverslag

Nel

's Morgens om 6.15 uur gaat de wekker! Het heerlijke franse bed voelt nog erg aangenaam, maar er is ook die tintelende spanning: zien we de kraanvogels en hoeveel zijn het er.

We rijden naar de plaats op de dijk aan het meer waar het beste zicht is. Het is een prachtige ochtend met een diep oranje lucht van de opkomende zon, overall klinkt het geluid van kraanvogels, ganzen en aalscholvers. Langzaam komen de kraanvogels in beweging en vertrekken in korte en lange slierten vanuit het meer naar hun foerageergebieden. Honderden, duizenden zijn het. We kunnen ze prachtig zien zowel tegen de oranje lichten als boven ons hoofd. Wat prachtig, ik ben diep onder de indruk, het is zo overweldigend mooi, wat een geluksvogels zijn we! De zon komt verder op en verdwijnt daarna in een dik wolkendek en korte tijd later begint het te regenen. We beginnen te verlangen naar ons eerste franse ontbijt (warme croissantjes ?!) en een warm bakkie, want inmiddels zijn we een beetje verkleumd. Dus snel in de bus en hotel-waarts. De meeste kraanvogels zijn dan ook al vertrokken. En zo zitten we om 8 uur aan het ontbijt en genieten van het verse stokbrood, de warme koffie en thee. Om 9.15 uur vertrekken we naar de supermarche in Montier en Der om lunch inkopen te doen. Als we daar klaar zijn plentst het van de regen.

We gaan op weg naar Puellefontier, onderweg stoppen we een paar keer om de foerangerende kraanvogels te bekijken, ook zien we reeen.

In het dorpje zien we de eerste kerk met uit hout opgebouwde toren. We bekijken de kerk en de bijzondere glas-in-lood ramen; 1 raam geeft de stamboom van Jesse weer. Inmiddels is het droog en houden we gelijk koffie-pauze met als verassing zelfgebakken brabantse tulband Martien. Intussen blijven er groepen kraanvogels overvliegen.

Na de koffie vertrekken we richting etang de la Horre. Het weer is verbeterd: droog en de zon breekt regelmatig door. We zien oa grote zilverreigers, dodaars, smienten en er vliegt een ijsvogel rond die zich goed laat zien. Kleine zilverkleurige visjes springen regelmatig boven het water uit. Er is veel te zien, een plek om langer te blijven, dus lunchen we daar ook.

Daarna vervolgen we onze weg naar Lentilles. Daar staat het 16e eeuwse kerkje: St.Jacques et St. Philipe. Een vakwerkkerkje met uit hout opgebouwde torens en front. De restauratie is aan de gang. Op het kerkhof rondom de kerk valt op dat de graven er zeer goed verzorgd uitzien en vol met bloemen en planten staan: het is Allerheiligen en Allerzielen geweest. We bekijken het interieur van de kerk en zijn onder de indruk van de dikke eikenhouten (lac du der; der=eik) balken. Al vogelend vervolgen we onze weg via de dorpen Chavanges, Arrambécourt en Drosnay naar de speciale kijkhut om kraanvogels dichterbij te zien: Ferme aux Grus.

Het is een grote 2 verdiepingen tellende houten hut die uitzicht geeft op (gemaaide) mais-en graan velden met lage en hoge houtwallen.

Naast vele kraanvogels zien we buizerd, torenvalk, blauwe kiekman, slechtvalk, grote lijster. Dan komt er een enorme wolk vogels op ons af vliegen: honderden houtduiven, zij strijken uiteindelijk neer in de bomen. Prachtig (ik lees op een website van een belgische vogelwerkgroep die er in die zelfde tijd was als wij dat het er ca 9000 zijn geteld).

De kou krijgt ons in de greep en we voelen ons verzadigd dus besluiten we naar het hotel te gaan. We rijden via Montcetz-l'Abbaye, Larzicourt en Arrigny om zo weer op de weg bij het Lac du Der te komen. Bij het instroompunt van het Canal de Restitution kan Martien nog snel het busje aan de kant rijden: grote groepen kraanvogels trekken over ons om hun slaappleatsen in het meer op te zoeken. Van alle kanten komen ze aanvliegen, luid roepend. Met geen pen te beschrijven hoe indrukwekkend dit is! De duisternis valt in en uiteindelijk belanden we toch in ons hotel. We genieten van de warmte, een heerlijk frans diner en de wijn.

Kraanvogels tegen de ochtendhemel

Étang de la Horre

Dinsdag 8 november

programma Dijk Lac du Der, Champaubert, Montier en Der,
Étang des Landres, Étang du grand Coulon

dagverslag

Greetje

Piep, piep, piep, nee, geen vogeltje dat zich laat horen maar de wekker. Geoske heeft dit onmisbare artikel meegenomen. 6.15 opstaan, kraanvogels. Daarvoor zijn we hier tenslotte. 6.45 in de bus en een kwartiertje later staan we op onze post aan de Westkant van het Lac du Der. Alhoewel de hemel al roze kleurt vliegen er nog geen kranen over, maar de geluiden vertellen dat er duizenden moeten zijn. Voorlopig bewonderen we de iets lichtere baan op de plaats waar de zon zal opkomen Martien vertelt dat het veroorzaakt wordt door ijskristallen die op een bepaalde manier gestapeld zijn. Even later zijn ook twee bijzonnen te zien elk op 21 graden ter weerszijden van de zon. Het zijn zacht violette en oranje vlekken aan de hemel even boven de horizon. Bijzonder! Bijzonder is trouwens ook de sfeer zo 's morgens vroeg. Ik vraag me af waarom ik niet veel vaker zo vroeg naar buiten ga.

En dan beginnen de kraanvogels langs en over ons heen te vliegen. Het geluid, de silhouetten tegen de roze hemel, je zou er een haiku over moeten maken zoals een van de groepsgenoten zei. Als het stiller wordt en ook de aalscholvers ineens uit de bomen weg zijn gaan we ontbijten en daarna met de bus naar Champaubert aan de oostkant van het meer. Eerst naar de schuilhut. Ook al staat er weinig water in het meer toch loopt er het nodige in de slikranden. Op weg naar het kerkje zien we prachtig een grote lijster door de telescoop en op het dak van de kerk laat een zwarte roodstaart heel mooi zijn rode staart zien als de zon er door schijnt.

Het kerkje van Champaubert is het enige gebouw dat van de drie dorpen die oorspronkelijk op de plek van het meer lagen, is overgebleven. Ondanks de grote natuurhistorische aantrekkelijkheid van het gebied moet ik dan toch wel steeds

denken aan de mensen die hier woonden. Langs de waterrand zitten eenden, meeuwen, aalscholvers en er wandelt een wulp. Terug bij de bus genieten we van de door Martien gebakken Waalrese krentenmik bij ons kopje koffie. Daarna spoeden we ons naar Montier en Der voor de nodige leeftocht, maar helaas.. de super is net aan de middagrust begonnen. Gelukkig loopt de klok van de bakker iets achter en kan er nog brood ingeslagen worden. Door de haast kreeg ik zelfs een krentenbroodje extra! Voor de lunch rijden we naar de Site de Chantecoq waar je weer een mooi uitzicht hebt op de slikken en eilandjes in het meer. Het rijden door het landschap aan de Zuidkant van het meer is een vreugde op zich. Licht golvend coulissenland met weiden met stevige Limousin koeien, stoppelvelden met kranen

Ochtendhemel met lichtzuil

Presqu'île de Champaubert

Vervolg dinsdag 8 november

en veel leeuweriken en geregeld een ploegje reeën.

Rond 1 uur bereiken we de Site de Chantecoq, waar we gaan lunchen. Het is langzamerhand goed warm geworden, de sfeer op deze plek is die van een loom makende zomermiddag! Slapende grauwe ganzen en badderende kraanvogels versterken dat gevoel, evenals de rondvliegende witjes en atalantas. Gelukkig blijft Martien alert en hij signaleert een overvliegende regenwulp. Een passerende sperwer zorgt even voor wat opschudding. Verder zitten hier puttertjes, rietgorzen, graspiepers, een paar tafeleenden, wilde eenden en veel smienten en wintertalingen. Een passerende Nederlander vertelt dat er 38700 kraanvogels zijn geteld.

Geoske

Na deze ontspannen lunch gaan we naar de drie meertjes ten westen van het Lac. Het directe weggetje daarheen is niet geschikt voor autos dus we rijden om via Châtillon sur Broué. Daar stoppen we al gelijk voor het mooie, zeventiende-eeuwse houten vakwerkkerkje, een van de "vele" églises à pans de bois" uit deze omgeving. Binnen fladdert een nogal afgevlagen vlinder tegen het raam van St Joseph en dat ontgaat de waakzame KNNVers niet! De redding laat even op zich wachten, maar als Greetje een ragebol heeft gevonden wordt hij voorzichtig naar beneden gepest en komt hij achter een wat stoffig schilderij terecht. Vol spinnenwebben wordt hij daar vandaan gehaald en als grote vos herkend, waarna hij op het kerkhof wordt "ontwebd" en vrijgelaten (en tot ieders verbazing vrolijk wegvliegt). Teverden over deze goede daad vervolgt het gezelschap nu zijn weg. Al snel weer een stop: een groepje kraanvogels op een heuvelrug tekent zich prachtig af tegen de lucht, zodat de fototoestellen weer tevoorschijn worden gehaald. De fraaie vakwerkkerk van Outines slaan we daarna (helaas) over en we slaan af over een erg landelijk weggetje naar la Pierre. Onderweg zien we een achttal reeën, een aantal gele kwikstaarten en flinke groepen veldleeuweriken.

Bij la Pierre worden we verwelkomd door een groene specht en daar laten we de bus staan. We gaan te voet naar de Étang de la Forêt en de Étang du grand Boulon, een mooie wandeling. Al snel horen we een groenpootruiter roepen en dat geluid verlaat ons de rest van de middag niet meer, zodat we ons op de duur af gaan vragen of het hier om een bandje gaat... (de volgende dag zien we er echter drie wegvliegen!). Zoals steeds vandaag: grote groepen houtduiven en overal roepende en overvliegende kraanvogels.

Al snel hebben we zicht op het noordelijke meertje (E. des Landres), waar tientallen dodaarsjes zwemmen samen met veel wintertalingen, futen, een vijftal krakeenden, twee knobbelzwanen en enkele kuifeenden. Langs een smal bospaadje bereiken we vervolgens het middelste meertje (E. du Grand Coulon). Onderweg gaan we over een ondiep beekje boordevol visjes. Geen wonder dat er ijsvogels worden gehoord (op de terugweg worden er daar minstens twee gezien). We bereiken een kleine vogelhut en zien - met tegenlicht - veel wintertalingen, dodaarsjes, futen en een aantal pijlstaarten. Buiten is de matkop te zien en te horen. In het vochtige grasland vindt Greetje een levende, maar wel erg trage moerassprinkhaan, wat een uitzonderlijk late waarneming is van deze -in Nederland vrij zeldzame - soort.

Vakwerkkerkje
in Châtillon sur Broué

Foeragerende kranen

Woensdag 9 november

programma Dijk Lac du Der (Giffaumont), Étang du Grand Coulon, Étang des Landres, wandeling langs de Marne, Ste Marie du Lac

dagverslag

Catharina

Vandaag start Martien de auto niet voor de ochtendwake van de kraanvogels. Zie een kerkuil achter de rug van Geoske de hooischuur invliegen. Op het meer talrijke watervogels. Dan ontbijt en snel vertrek naar de Intermarché voor de lunch-aankopen. We gaan naar de Étang du Grand Coulon en Étang des Landres. Daar schitterend voor ons stappend de Waterral en iets verder de IJsvogel. We horen wel kraanvogels, maar zien ze hier niet. Later op de dag gaat het regenen. Ste Marie du Lac is dan snel bekeken; zelfs het openluchtmuseum biedt geen schuilplaats; het hotel wel. Dan maar dromen over vogels:
- kraanvogels - dalende zon - regen - ze zijn zichtbaar verborgen in het meer -

Donderdag 10 november

programma Dijk Lac du Der, terugreis, Belval (Argonne), Vouziers

dagverslag

Ria

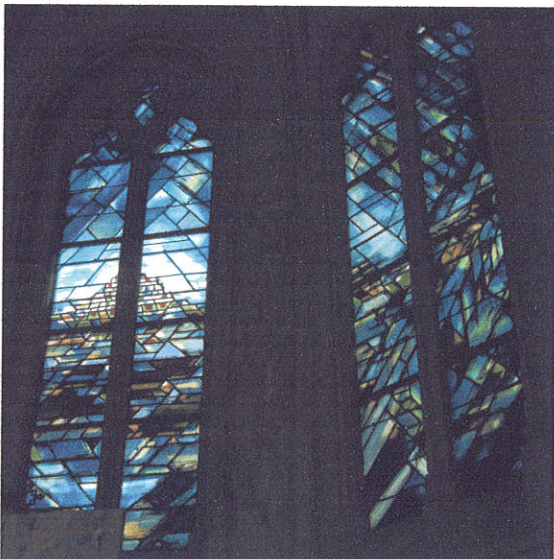
Ramen van Charles Marc
in Vouziers

Onze vertrekdag. Zelfs de natuur was triest. Mist.

Een groep erg enthousiastelingen was op het bekende uur naar de dijk gegaan om de kraanvogels te horen en te zien. Helaas het zien was voorbehouden aan de thuisblijvers. Vanuit mijn slaapkamerraam zag ik een vlucht kraanvogels. Na het laatste heerlijke ontbijt vertrokken we om 9 uur richting Argonne. Ongeveer 10.30 uur bij het mooie natuurgebied étang des droses... en Belval. Hier zagen we niet de slangearend, visarend, dwergarend, rode en zwarte wouw, roerdomp, noch de paapjes, doch een heerlijke perentaart en roomsoes. Onze Geoske was jarig en het kwetsbare kado -de taarten- werden uitgedeeld. Heerlijk Geoske: nogmaals zeer veel gezonde jaren en houd je optimistische kijk op het leven. Op de groepsfoto

zullen we je jeugdig gezicht zien stralen. Helaas het bleef mistig, dus alle vogels die onze leider hier al eens waargenomen heeft waren niet te zien. Voor degenen die hier nog eens willen vertoeven: camping in Les Charmontois of hotel in Givry.

Door naar Vouziers en de kerk bezocht. Martien weet de krenten uit het landschap te halen. De kerk dateert van 1540 en heeft een imponerende voorgevel; prachtige oude bouw van binnen maar zeer bijzondere glas in lood ramen uit 1970 van Charles Marc. De ramen opgebouwd uit allerlei kleuren blauw, gesitueerd achter het koor, trokken alle aandacht. De lunchpauze bracht ons bij een kalkrijk veldje, waar nu nog de volgende planten bloeiden: honigklaver; blauw walstro; guichelheil; grasklokje; cypreswolfsmelk en heksenkruid. En tijdens de lunch brak de zon door. Zo kachelden we verder naar Eindhoven station, waar we om 17.30 uur aankwamen. Het eindpunt van een heerlijke vakantie die mij in ieder geval motiveerde om wat meer met plantjes en vogeltjes bezig te zijn. Martien je hebt geweldig gereden vandaag. Tot een volgende reis.

Waarnemingen

vogels - Martien

vlinders - Nel

overige - allen

Dodaars	6
Fuut	6
Aalscholver	8
Grote Zilverreiger	6
Blauwe Reiger	6
Knobbelzwaan	5
Kolgans	6
Grauwe Gans	7
Grote Canadese Gans	2
Bergeend	2
Smient	8
Krakeend	5
Wintertaling	8
Wilde Eend	7
Pijlstaart	5
Slobeend	6
Tafeleend	5
Kuifeend	4
Grote Zaagbek	2
Rode Wouw	4
Blauwe Kiekendief	1
Sperwer	3
Buizerd	5
Torenvalk	4
Slechtvalk	1
Fazant	4
Waterral	3
Waterhoen	3
Meerkoet	6
Kraanvogel	9
Kievit	8
Kemphaan	1
Regenwulp	1
Wulp	4
Groenpootruiter	3
Witgat	1
Kokmeeuw	8
Zilvermeeuw	3
Houtduif	8
Turkse Tortel	6
Kerkuil	1
IJsvogel	4
Groene Specht	3

Grote Bonte Specht	4
Kleine Bonte Specht	2
Veldleeuwerik	7
Graspieper	4
Oeverpieper	4
Gele Kwikstaart	5
Noordse Kwikstaart	1
Grote Gele Kwikstaart	1
Witte Kwikstaart	6
Winterkoning	5
Roodborst	5
Zwarte Roodstaart	3
Merel	5
Kramsvogel	5
Zanglijster	5
Koperwiek	5
Grote Lijster	3
Goudhaan	3
Staartmees	5
Glanskop	3
Matkop	4
Pimpelmees	5
Koolmees	5
Boomklever	4
Boomkruiper	4
Gaai	4
Ekster	5
Kauw	7
Roek	6
Zwarte Kraai	8
Spreeuw	8
Huisemus	6
Ringmus	6
Vink	6
Keep	5
Groenling	5
Putter	4
Sijs	4
Kneu	5
Barmsijs	3
Goudvink	5
Geelgors	5
Rietgors	4

Bijzon van de kleine kring	2
Lichtzuil	1
Glimworm	1
Moerassprinkhaan	1
Klein koolwitje	3
Distelvlinder	1
Atalanta	3
Grote vos	1
Kleine vos	2
Gepluimde spanner	1
Haas	1
Beverrat	1
Vos	3
Ree	4

Afscheid van de Kraanvogels

1	1
2	2
3	3...5
4	6...15
5	16...50
6	50...200
7	200...1000
8	1000...5000
9	5000...20000

Gepluimde spanner

Deelnemers

bij Belval, Argonne

van links naar rechts

- Martien Helmig
- Ria Verhagen-Zuure
- Greetje Busman
- Geoske Sanders
- Catharina van der Zon
- Nel van Meijeren
- Henk Brandt
- Iet Bakx
- Jeanne Lether-Huijssum

de vuurzwam...

